

УДК 304.44

ВПЛИВ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

Лепак П.А.

Київський національний торговельно-економічний університет

Формування економічної культури суспільства є необхідною складовою для необхідних трансформацій в сучасному економічному просторі для України. Дослідження історії та впливу українського економічного менталітету на економічну культуру суспільства сьогодення є основою розуміння проблематики багатьох суспільно – економічних проблем та моделювання позитивних майбутніх перспектив її трансформації.

Ключові слова: економічна культура суспільства, національний менталітет, економічний менталітет, національна культура, соціально-економічні трансформації, український ментальний етнотип.

Постановка проблеми. Проблеми взаємозв'язку української економічної ментальності і економічної культури суспільства складні й різноманітні, тому є теоретично й практично актуальними: без глибокого вивчення і методологічного та інституціонального визначення їх ролі неможливо зрозуміти сутність сучасних тенденцій в глобалізованому економічному процесі і нові тенденції українського суспільного середовища.

Нечисленність публікацій, що так або інакше, зачіпають проблеми традиційного й сучасного інституційного устрою українського суспільства, а також мала кількість робіт, безпосередньо присвячених дослідженню рис української економічної ментальності та економічної культури суспільства, потребують подальшого дослідження. Науковий інтерес становить вивчення впливу на їх формування природно-географічного фактору й геополітичних особливостей України, її економічної історії, національної культури. Як підвалина неформальної інституційної першооснови попереднього розвитку економічної культури суспільства, що сходиться до сучасного стану суспільства, економічна ментальність вимагає ретельного дослідження в широкому історичному, етнокультурному і інституційно-цивілізаційному вимірах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти економічної культури суспільства завжди перебували в колі наукових інтересів економістів – представників різних шкіл і течій. Зокрема вони розглядалися у роботах Богині В., Вебер М., Гайдай Т., Гальчинського А., Геєця В., Заславської Т., Колота В., Корнаї Я., Лагутіна В., Морозова А., Печчеї П., Покропивного С., Пономарьова Л., Попова В., Портера Л., Ривкіної Р., Рижиков В., Самуельсона П., Сливка С., Сур'як А. та інших дослідників.

Мета статті. Головною метою цієї статті є дослідити традиційну українську ментальність та її вплив на формування економічної культури суспільства сьогодення.

Виклад основного матеріалу. До факторів, що генетично визначають інституційну інваріантність ходу, форм і результатів процесів сучасної економічної модернізації, належать національні ментальноціннісні – мотиваційні розходження країн пострадянського простору.

Набір варіантів соціально-економічного розвитку суспільства в цілому визначається

й обмежується його інституційною структурою. Як відомо, сучасна інституційна економічна теорія розуміє під інституціями, по-перше, сукупність неформальних (неофіційних) правил; по-друге, сукупність формальних (офіційних) правил; по-третє, механізми їхнього відстеження або спостереження за їхнім дотриманням (monitoring); нарешті, по-четверте, механізми примусу до цього (enforcement). Таке загальне концептуальне бачення в цілому поділяє більшість представників основних течій та аналітиків інституціоналізму (Д. Норт, З. Фуруботн, Р. Ріхтер, Дж. Кемпбелл та ін.) [2, ст. 243].

Вихідною складовою інституційної системи економіки є неформальні інституції, що становлять собою неофіційні, неправові обмеження, норми й правила. До неформальних інституцій відносять встановлені звичаї, існуючі традиції, неписані кодекси й норми поведінки, господарську етику, культурні стандарти, ментальні зразки й стереотипи. Слід зазначити, що ступінь реальної відповідності (невідповідності) між неформальними й формальними інституційними факторами багато в чому визначається національною економічною ментальністю. Цим обумовлений безсумнівний науково-практичний інтерес до її вивчення в рамках інституційних економічних досліджень, проведених у пострадянських країнах. Національна економічна ментальність – це відповідна інтегральна соціо-психологічна характеристика особливостей економічної життєдіяльності етносів, народностей, націй. Вона визначає специфічність інтересів, пріоритетів і мотивацій людей, що належать до певної національної культури, у сфері їхньої господарської діяльності. Цей тип ментальності відображає своєрідність бачення ними економічних відносин, обумовлює національний тип економічної поведінки. «У національної економічної ментальності особистості представлена та частина культури, що дає людині можливість орієнтуватися в господарському житті, у сучасних економічних реаліях» [10].

Успіх соціально-економічних реформ, тим більше, системної й масштабної соціально-економічної трансформації, зрештою, визначається готовністю націй (у політичному й етнічному змістках) до нового економічного устрою суспільства, нових інституцій. У категоріях інституційної економічної теорії мова йде про конгруентність неформальних і формальних інституцій. Зокрема, у сфері економічних перетворень, мається

на увазі конгруентність національної економічної ментальності й створюваних у ході реформування (трансформації) формальних інституцій – економічної культури суспільства. Саме від цього, в остаточному підсумку, залежить швидкість, глибина й послідовність, повнота й незворотність реформ. Нам уявляються можливими наступні варіанти їхнього співвідношення:

- завідомо високий (достатній) рівень взаємної відповідності;
- часткова відповідність, що досягається двома шляхами:
 - поступова адаптація національної економічної ментальності до нових формальних інституцій (наявність соціально-психологічної сприйнятливості до них);
 - деформація нових формальних інституцій відповідно до пануючих національних ментальних стереотипів;
- повна невідповідність (неприйняття, відторгнення), що спричиняє провал, неефективність, затяжний характер і навіть безперспективність економічних реформ.

Природно, найкращим є перший варіант. Він свідчить про ментальну (культурну, духовну, психологічну) готовність (схильність) націй сприйняти інституціональні нововведення. Хоча в реальній дійсності, очевидно, відбувається більш складна й суперечлива взаємодія численних елементів національної економічної ментальності (як системи) із системою нових соціальних і економічних інституцій. Така взаємодія не виключає комбінування наведених вище варіантів, і мова йде головним чином про те, який з них все-таки буде переважати [2, ст. 244].

В економічній транзитології й інституційному проектуванні країн пострадянського геополітичного простору категорія економічної культури та економічної ментальності ще має зайняти належне місце, яке відповідає її важливому когнітивному, методологічному й науково-практичному значенню. Національна економічна ментальність надає економічному розвитку націй стабільність (рутинізованість), постійну відтворюваність господарської культури, етики, звичок, звичаїв, традицій, табу й інших елементів неформального інституціонального середовища. Цими якостями забезпечується генетична спадкоємність досягнень історичного й національно-культурного розвитку людських спільнот [2, ст. 244].

Створенню об'єктивно сприятливих умов для посилення впливу фактору національної економічної ментальності на хід інституційно-економічного розвитку країн колишнього СРСР сприяло досягнення ними державної незалежності. Поглиблення, процесів державотворення, що пішло за цим сприяло етнокультурному розвитку й пробудженню національної історичної пам'яті. Що у свою чергу дало потужні імпульси для активізації національної саморефлексії. Останнє, як правило, одночасно здійснювалося у двох іпостасях: як аналітична реструктуризація національної історичної ретроспективи, а також як визначення й уточнення перспектив наступного інституційного розвитку. Усвідомлення й осмислення національної ідентичності з невідворотністю актуалізує виявлення молодими державами пострадянського простору власних традиційних

інституційних основ, особливостей домінуючих у них типів національної економічної ментальності, ступеня її конгруентності з передбачуваним напрямком економічного реформування.

Врахування даного фактору дозволяє пролити світло на своєрідність залежності від національного історичного шляху розвитку ("path dependence") нині незалежних держав, глибше розрізнити історико-культурні передумови їх сучасного інституційного розвитку. У цьому зв'язку пильної наукової уваги заслуговує проблема дивергенції національних економічних систем країн колишнього СРСР у ході реалізації ними іманентних варіантів інституційного розвитку [4; 5]. Зокрема, все чіткіше формується усвідомлення реальних факторів інституційної дивергенції навіть таких слов'янськи родинних країн, як Росія й Україна. Компаративні дослідження впливу властивих їм типів (різновидів) національної економічної ментальності здатне, якщо не уточнити повною мірою, то, у всякому разі, пролити світло на діапазон можливих і прийнятних варіантів інституційної модернізації для кожної із цих країн.

У відповідності з найпоширенішою точкою зору, певна схожість і Росії, і України полягає в тому, що у цивілізаційному відношенні вони належать до так званих «прикордонних» («перехідних») цивілізацій між Заходом і Сходом [9, с. 217-218]. Однак дане твердження не можна визнати достатньо коректним. По-перше, воно не відображає цивілізаційного місця України й Росії у світі, оскільки в рівній мірі приналежність до «перехідних» цивілізацій застосовне й до Румунії, Болгарії, Грузії, Вірменії або Греції. По-друге, поняттям «Схід» покриваються різні національно-культурні й релігійні феномени – східноєвропейські країни, Росія, країни ісламу, Китай та інші. По-третє, цим не визначається цивілізаційна ідентичність ні однієї із зазначених країн [6, с. 37].

Як відомо, А. Тойнбі в історичному розвитку світу виділив двадцять одну цивілізацію, до числа яких увійшли, приміром, єгипетська, андська, китайська, мінойська, шумерська, майянська, індська, еллінська, західна християнська, православна християнська (Східна Європа), далекосхідна (у Кореї і Японії), іранська, арабська, індуська, мексиканська, юкатанська вавилонська й ін. «Число відомих цивілізацій невелике, – пише Тойнбі. – Нам вдалося виділити тільки 21 цивілізацію, але можна припустити, що більш детальний аналіз розкриє значно менше число повністю незалежних цивілізацій – біля десяти» [8, с. 67]. З виділених ученим цивілізацій сім – живі суспільства, а інші чотирнадцять – мертві.

Живі цивілізації за А. Тойнбі:

- ✓ Західна християнська
- ✓ Православна християнська
- ✓ Іудаїстська
- ✓ Ісламська
- ✓ Індуїстська
- ✓ Далекосхідна
- ✓ Буддистська

Більшість учених також відносять і Росію, і Україну до єдиної православної християнської цивілізації. Тому, з одного боку, безумовно, існують глибокі духовно-ментальні основи інституційно-цивілізаційної схожості України й Росії,

що лежать у площині їх загальної православної традиції, укоріненої у Візантійсько-Східнохристиянській цивілізації Середньовіччя. Основою Православно-Східнослов'янської цивілізації була Київська Русь із властивою їй поліетнічною структурою.

Визначальну роль у формуванні ментальності українського народу зіграло особливе геополітичне розташування України на перехресті історичних шляхів зі Сходу на Захід і з Півночі на Південь. Ця обставина обумовила об'єднання у світогляді українці західної (активно-раціоналістичної, індивідуалістичної, матеріалістичної) і східної (жертвовно-споглядалної, ендегенної, спрямованої на вищі істини) ментальності.

У цілому, дослідники національної психології українців і емпірично, і раціонально вловлювали більший ступінь ментальної наближеності України до європейського Заходу, чим, скажемо, це можна сказати про Росію. При цьому діапазон думок, що зустрічаються по даному питанню досить широкий. Як більш зважена і аргументована, заслуговує на увагу точка зору українського філософа, професора Ю. Павленка, представлена у розробленій ним концепції української цивілізаційної приналежності [7]. Відповідно до неї, Україна належить (будучи її основою) до Західноправославної субцивілізації Православно-Східнослов'янської цивілізації.

Такий підхід дає можливість чіткіше уявити місце України й Росії в сучасному світі. З одного боку, Україна (у порівнянні з Росією) перебуває ближче до Заходу, але, як і вона, не є його складовою. Від Заходу і Україну, і Росію відрізняє те, що ми не пережили повною мірою Відродження й Реформацію, а відповідно не мали тотальних передумов для раціоналізму й раннього генезису капіталізму. Тому західні інституційні проекти повинні цілеспрямовано адаптуватися на нашому національному ґрунті, багато в чому відмінному від західного.

З іншого боку, Україна історично і геополітично розвивалася на перехресті різноманітних етнокультурних (захід-схід) і релігійно-етичних (православ'я-католицтво-реформація) векторів впливу. Тому українській нації властива світоглядна толерантність, що притаманна практично усім етапам її історії. Більш прозахідне георозташування України (тривала історична повсякденна взаємодія з периферійними, польсько-литовськими формами Західного світу) зробило її потенційно більш сприйнятливою, у порівнянні зі східним сусідом, до адаптації західних інституційних новацій [6, с. 38-39].

Українська національна економічна ментальність сформувалась як елемент інституційного середовища традиційного (українського) суспільства. Важливими віхами його становлення стала дохристиянська епоха, Київська Русь (князівська пора), козацько-гетьманська епоха. Найбільш повно традиційна православно-українська інституційна система Руси-України втілилася в козацько-гетьманському ладі Лівобережжя й Києва в XVII-XVIII ст. З кінця XVI ст. центром українсько-козацького соціально-економічного й політичного життя стає Запорізька Січ із її самобутнім інституційним устроєм, із властивим їй пасіонарним ядром староукраїнського

народу – козацтвом. До основних формальних атрибутів (інституцій) українського суспільства вже до XVII ст. можна віднести наступні:

- козацько-полковий лад;
- суспільно-державний інституційний устрій Січі як варіанта козацької республіки з виборністю верховної (гетьманської) влади;
- поширення міського самоврядування на основі магдебурзького права;
- специфічний лад церковного життя із властивою йому роллю міських православних братств (одне з яких заснувало в Києві відому Києво-Могилянську академію і членами якою були Ф. Прокопович, І. Мазепа);
- роль монастирів як осередків православної культури й писемності й ін. [2, ст. 246].

Традиційну українську ментальність склали ті психологічні характеристики нації, які зароджувалися в праукраїнських цивілізаціях і культурах, і чітко сформувалися в процесі становлення українських націй, що охоплювали XVI-XVIII ст. Хоча вони й піддавалися «модифікації» з боку різних імперських впливів, все-таки у своїй основній цілісності зберігалися й своєрідно виявилися аж до першої третини XX ст.

Історично так склалось, що основними етносоціальними психотипами традиційного українського суспільства, творцями й носіями споконвічної української економічної ментальності були ті, хто годував країну (селянство), і ті, хто її обороняв (козацтво). Це породило дві базові форми етно свідомості.

Перша – це тип лицаря-захисника, воїна, шаленого, нестримного й авантюрного, що п'яніє від волі, здатного на афектні, безрозсудні й героїчні вчинки. Такими козаків втілював Тарас Шевченко в «Кобзарі», такими їх зображували українські й польські романтики. Слід зазначити, що наступне тотальне викорінювання козацтва як соціальної верстви суспільства на території України призвело до підризу й у своїй масі втрати властивих йому рис національної ментальності.

Другий, селянський, тип свідомості українців визначався помірністю й миролюбністю, що дозволяла перечекати численні негоди історичної долі. Цей тип свідомості виявлявся в певній замкнутості характеру, схильності до оборони проти зовнішнього миру й використання психічної енергії для розвитку внутрішнього життя [11].

Незважаючи на те, що за останні два сторіччя інституційний лад традиційного українського суспільства виявився практично зруйнованим, його неформальні інституційні основи продовжували відтворюватися на духовному, інтуїтивному-неусвідомленому рівні – у вигляді національної ментальності. Закладені в його надрах ментальні особливості української нації надалі визначили своєрідність генезису й розвитку капіталізму (XIX – початок XX ст.), втілилися в економічній політиці Української Народної Республіки (1917-1920), а надалі з різним ступенем інтенсивності відтворювалися в радянський період, на сучасному етапі. Це обумовлено особливою дифузійною природою ментальності, її певною «розлитістю» у культурі й повсякденній свідомості народу, нації. Виходячи із цього, спробуємо систематизувати деякі визначальні елементи традиційного ментального українського етнотипа [2, ст. 249].

1. Індивідуалізм. Майже всі дослідники (М. Костомаров, В. Липинський, В. Винниченко) відзначають індивідуалізм як характерну рису ментальності українців, що здатний приймати крайні форми асоціального егоцентризму. Він проявляється в схильності до непокори, в анархічному індивідуалізмі з його проявами в різних формах опосередкованого потягу до особистої волі [12, с. 223-225].

Для мікрокосму українця в цілому характерний своєрідний «неа-моцентризм». Його проявами служить пріоритет в економічній свідомості власної (індивідуальної) економічної життєдіяльності, здатність і прагнення до самостійного життєзабезпечення, здатність і бажання приймати самостійні рішення. Також схильність переважно до власного здорового глузду й досвіду, а не звичка покладатися на думку авторитетів.

Індивідуалізм в українському національному характері, безсумнівно, превалює над колективізмом. При порівняно сприятливих природно-кліматичних умовах, високій природній продуктивності землеробства й властивій нації працьовитості потреби в прояві колективізму в економічному житті українців були мінімізовані. Вони виникали або у зв'язку з відправленням суспільних потреб (випас череди, будівництво культових споруд), або в порівняно рідких випадках, коли задоволення індивідуальних потреб, вимагало об'єднання колективних трудових зусиль (толока – будівництво будинку).

2. Прагнення до економічної самостійності (незалежності). Така риса національного характеру, як прагнення до волі (феномен українського козацтва), у сфері економічної життєдіяльності проявлялася в перевазі організаційних форм господарювання, які дають найбільшу економічну самостійність суб'єктові господарювання (одноособове селянське, хутірське господарство, фермерство).

3. Для українського господарського укладу не властива селянська громада. Тому про українську економічну ментальність, особливо в порівнянні з російською, можна говорити як про антиобщинну. Ця риса склалася історично й виявилася, зокрема, в неприйнятті українською суспільно-політичною й економічною думкою XIX ст. досить розповсюдженої в Росії народницької ідеї общинного устрою.

4. Зосередженість на проблемах внутрішнього, особисто-індивідуального світу привела до переважання в традиційній українській етносвідомості особистих інтересів над суспільними. У соціально-політичному плані це мало також і негативні прояви, оскільки, за визнанням істориків, політологів і етнопсихологів мало наслідком постійну соціальну конфронтацію, нездатність дійти згоди навіть у дуже відповідальні, переломні моменти історії [13, с. 64].

5. Анти авторитаризм. Проявляється в тяжінні української економічної ментальності до демократичних цінностей, демократичного типу соціального й державного устрою. Історичними прикладами є багатокнязівство (VII-X ст.), виборна гетьманська форма правління в Запорізькій Січі (XVII-VIII ст.), республіканський устрій козацької держави. Схильність до ліберально-демократичної моделі суспільного устрою виявлялася й на початку XX ст., у період створення

Української Народної Республіки (1917-20-х рр.). Українська нація у своїй історії не знала монархічного устрою, царської влади. Царат – російське політичне явище й традиція.

Разом з тим зазначена ментальна характеристика, крім позитивної демократичної складової, має й свою слабку сторону. Українцям, за визнанням етнопсихологів (В. Янів) бракує інстинкту підпорядкованості (співпідпорядкованості), що в Новий час і в сучасних умовах знайшло свій прояв у «отаманщині» [222, с. 225].

6. Анти етатизм. Є споконвічною національною рисою української економічної й політичної ментальності. Проявляється в прагненні покладатися переважно (винятково) на себе, а не на державу. Обумовлений етнічно й історично. Держава (після Козацької держави) протистояла переважно як орган чужорідного національного й соціального гноблення.

7. Прагнення до статку. В етичному кодексі українця статок, заможність – це позитивні цінності, до яких варто прагнути. Таке оптимістично-здорове ставлення до добробуту (без ментального надриву, трагічної рефлексії) ріднить українську ментальність із європейською. Виражене традиційне негативне ставлення до багатства, нажитого нечесним шляхом, що, втім, є розповсюдженим елементом спільнослов'янської (якщо не загально цивілізаційної) ментальності.

8. Національна працьовитість. Доповненням до цієї риси виступає наслідувана усвідомлена (традиційна) підпорядкованість господарському розпорядку, здатність до підтримки динамічності й ритмічності трудового способу життя.

9. Схильність до естетизації праці й побуту. Тяга до художньої прикраси побуту незалежно від рівня статку проявлялася практично у всьому: і в одязі (вінки, вишиванки, писанки), і в обрядовості, і в народних ремеслах, і в оспіваних «вишневих садках» і «білих хатках», і в архітектурі (по-своєму унікальне явище українського бароко – XVII-XVIII ст.).

Перші сім домінуючих рис української традиційної економічної ментальності визначають, її істотні відмінності від російської, а також спільність із європейською («східноєвропейською») ментальністю.

Висновки і пропозиції. Таким чином, в історичному часовому континуумі економічна ментальність, разом з іншими елементами неформального інституційного середовища, формує довгострокову кумулятивну спадкоємність інституційного розвитку суспільства (народу, нації), детермінуючи тим самим його основну траєкторію. У взаємодії з іншими неформальними інституціями ментальність обумовлює інституційну спадкоємність історичної ретроспективи й перспективи системного моделювання економіки.

Суттєвим ускладнюючим та гальмуючим фактором на шляху інституційного реформування є процес суперечливої взаємодії нових інституцій ринкового типу із старим неформальним інституційним середовищем – укоріненими традиціями, звичаями, нормами господарської етики, рисами економічної ментальності, які залишилися у спадок від попередньої адміністративної системи. Породженням суперечностей між старим та новоствореним інституційним середовищем є ви-

никнення на руїнах командно-адміністративної системи ознак економіки, що має формальні атрибути ринку та підприємницького середовища, але реально не функціонує за ринковими законами та принципами: відсутність конкуренції як основного регулятора ринкових процесів, рівного доступу в галузі та до економічних ресурсів, повної

відкритості ринкової інформації, рівновіддаленості від державно-урядових структур, справжньої підприємницької мотивації тощо. Подолання цих інституційних «архаїзмів» має визначати спрямованість економічних, правових, організаційних, інформаційних, виховних заходів розвитку і вдосконалення підприємницьких відносин.

Список літератури:

1. Баронин А.С. Этническая психология. – К. 2000. – 264 с.
2. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст : монографія / Т.В. Гайдай. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 296 с.
3. Кульчицький А. Мирвосприятіе українця. – К, 1992. – С. 10; Янів В. Нариси до історії української етнопсихології / Упоряд. М. Шафовал. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К., 2006. – С. 223-225.
4. Куценко Е.С. Дивергенция национальных экономических систем стран бывшего СССР как реализация вариантов институционального развития. Режим доступа: <http://www.ecsocman.edu.ni/db/msg/292360/participant/210678.html>.
5. Куценко О.Д. Расходящиеся общества: особенности системной трансформации в России и Украине // Мир России, 2006. – Т. XV. – № 3. – С. 43-61.
6. Павленко Ю. Институциональные основы традиционного украинского общества и проблемы современности // Экономическая теория, 2005. – № 3. – С. 38-39.
7. Павленко Ю. Україна у світовому цивілізаційному процесі // Вісник Національної академії наук України. – 2002. – № 3. – С. 18-26.
8. Тойнби А. Постигание истории: Сборник / Пер. с англ. Е.Д. Жаркова; Сост. А.П. Огурцов; Вступ, ст. В.И. Уколовой. – М.: Прогресс. Культура, 1996. – 607 с.
9. Цивилизационные модели современности и их исторические корни / Пахомов Ю.Н., Крымский С.Б., Павленко Ю.В. и др. – К.: Наук, думка, 2002. – 632 с.
10. Экономическая ментальность россиян: Тула – Россия – мир (грантовое исследование № КТК-292-2-02. Ю.В. Латова, Н.В. Латова, Т.С. Вуколовой). Режим доступа: <http://www.ecsocman.edu.ni/db/msg/15492.html>.
11. Ментальність. Сайт Міністерства закордонних справ України. Режим доступа: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/391.html>.
12. Boland E. The Foundation of Economic Method. L. 1982.

Лепак П.А.

Киевский национальный торгово-экономический университет

ВЛИЯНИЕ УКРАИНСКОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ МЕНТАЛЬНОСТИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ОБЩЕСТВА

Аннотация

Формирование экономической культуры общества является необходимой составляющей для необходимых преобразований в современном экономическом пространстве для Украины. Исследование истории и влияния украинского экономического менталитета на экономическую культуру общества сегодня является основой понимания проблематики многих общественно-экономических проблем и моделирования положительных будущих перспектив ее трансформации.

Ключевые слова: экономическая культура общества, национальный менталитет, экономический менталитет, национальная культура, социально-экономические трансформации, украинский ментальный этнотип.

Лепак Р.А.

Kyiv National Trade and Economics University

THE INFLUENCE OF UKRAINIAN ECONOMIC MENTALITY ON FORMING THE ECONOMIC CULTURE OF SOCIETY

Summary

The formation of the economic culture of society is a necessary component for the necessary transformations in the modern economic space for Ukraine. The study of the history and influence of the Ukrainian economic mentality on the economic culture of today's society is the basis for understanding the issues of many socio-economic problems and modeling the positive future prospects for its transformation.

Keywords: economic culture of society, national mentality, economic mentality, national culture, socio-economic transformations, Ukrainian mentality ethnotype.